

гънал силите си за самобитно културно строителство, зреещ бързо за национално освобождение, започва да изоставя елинската образованост, проявявайки ясното съзнание, че „най-близкият извор, от който трябва българската младеж да черпи своето по-високо образование“¹, е Русия. В тоя идеен и културен преврат особено големи заслуги има В. Е. Априлов, който проявява неуморни грижи за развитието на просветното дело в нашата поробена родина.

Към края на 30-те години в Русия се учат значителен брой български младежи. Интересът към руската култура нараства така бързо, че през 1841 г. Априлов по повод многото кандидати да следват в руски учебни заведения пише: „Сойскателей оказывается столь много, что я в совершенном недоумении, что с ними делать.“²

Първите наши руски възпитаници, като Захари Княжески, Добри Чинтулов, Найдено Геров, Ботьо Петков, Атанас Чолаков, Никифор Константинов, Димитър Попов, Никола Михайловски, Ив. Момчилов, Партени Белчев и др., които по думите на Захари Княжески „всячески старались приобрести, по возможности всего того, что нужно их родине“, в България изпъкват не само като бележити учители-възрожденци, но и като носители на руската култура. Мнозина от тях се извяват като активни книжовници, а Найдено Геров и Добри Чинтулов се очертават като първи наши значителни поети. Ориентирани добре и в руската художествена литература, тия наши деятели в различните краища на родината започват да запознават своите ученици с творенията на руските писатели, с техните бележити достижения. С тяхната дейност се слага и началото на системното изучаване на руския език у нас.³

Руската култура и специално руската художествена литература проникват и чрез разпространението на руски книги. Това е също така много важен факт в нашето обществено-политическо, културно и литературно развитие. Руски книги у нас, както е известно, проникват много отрано. През средновековието те са с черковно-религиозно съдържание. Разпространението на руски книги със светско съдържание започва главно в началото на XIX столетие.

През 1838 г. Априлов изпраща от Одеса на Неофит Рилски за нуждите на Габровското училище голям брой руски книги. Тия книги ще са съставлявали основният фонд на библиотеката в нашето първо класно училище. За разпространението на руската книга у нас особени заслуги има и Захари Княжески. След завършването на Одеската духовна семинария, преди да се завърне в родината си, Княжески отива в Петербург, откъдето успял да издействува много руски книги из различните области на науката, културата и литературата, с които се е възнамерявало да се сложи началото на българска централна библио-

¹ Ив. Д. Шишманов. Наченки от руско влияние в българската книжнина. Сп. Български преглед, год. V, кн. IX—X, София, 1899, стр. 133.

² В. Е. Априлов. Денница ново-българского образования. Одеса, 1841, стр. 35.

³ За първи път през епохата на възраждането руски език бива въведен в Старозагорското класно девическо училище.